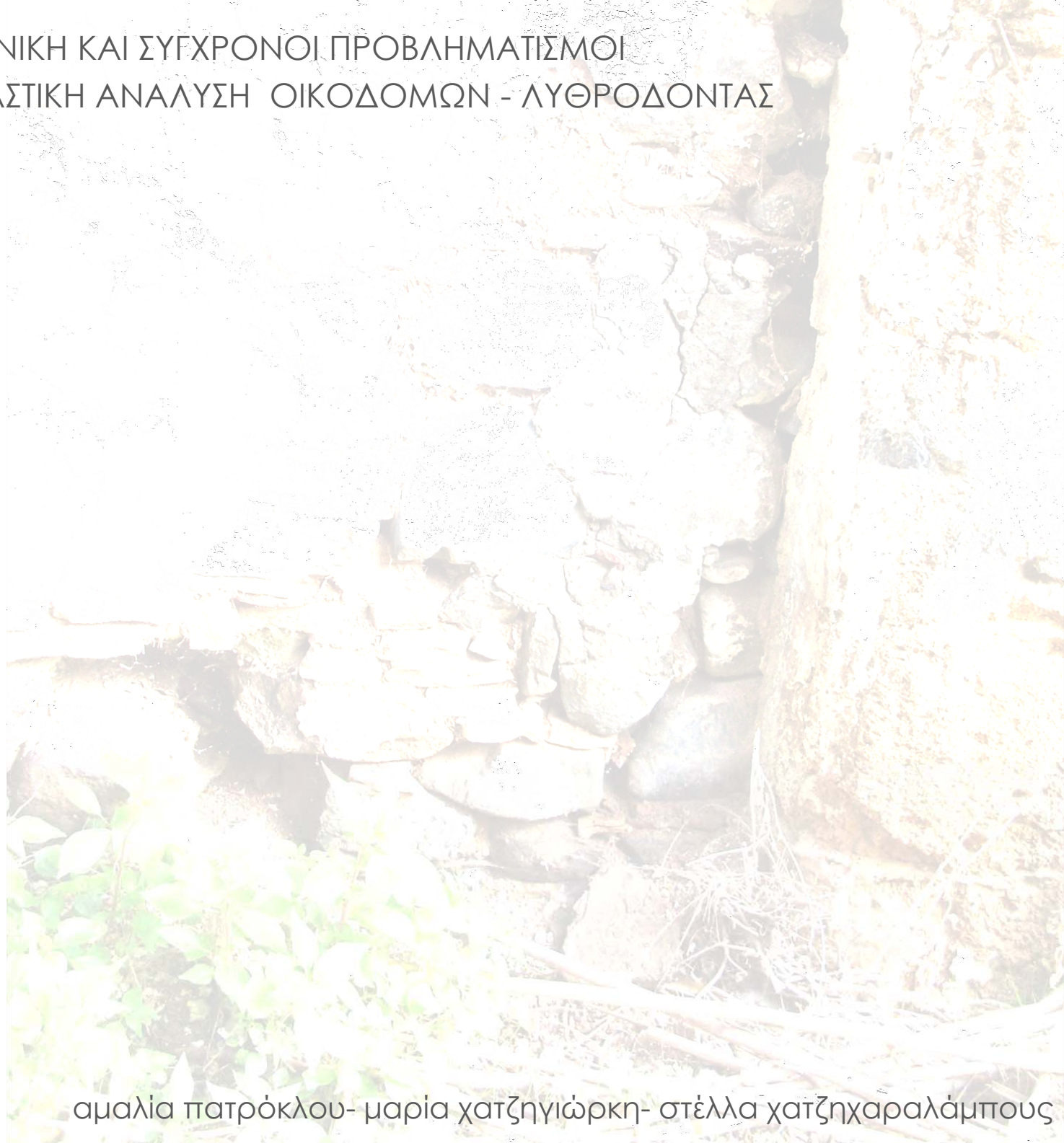

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ
ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΗ – ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ - ΛΥΘΟΡΟΔΟΝΤΑΣ
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2010-11

αμαλία πατρόκλου- μαρία χατζηγιώρκη- στέλλα χατζηχαραλάμπους

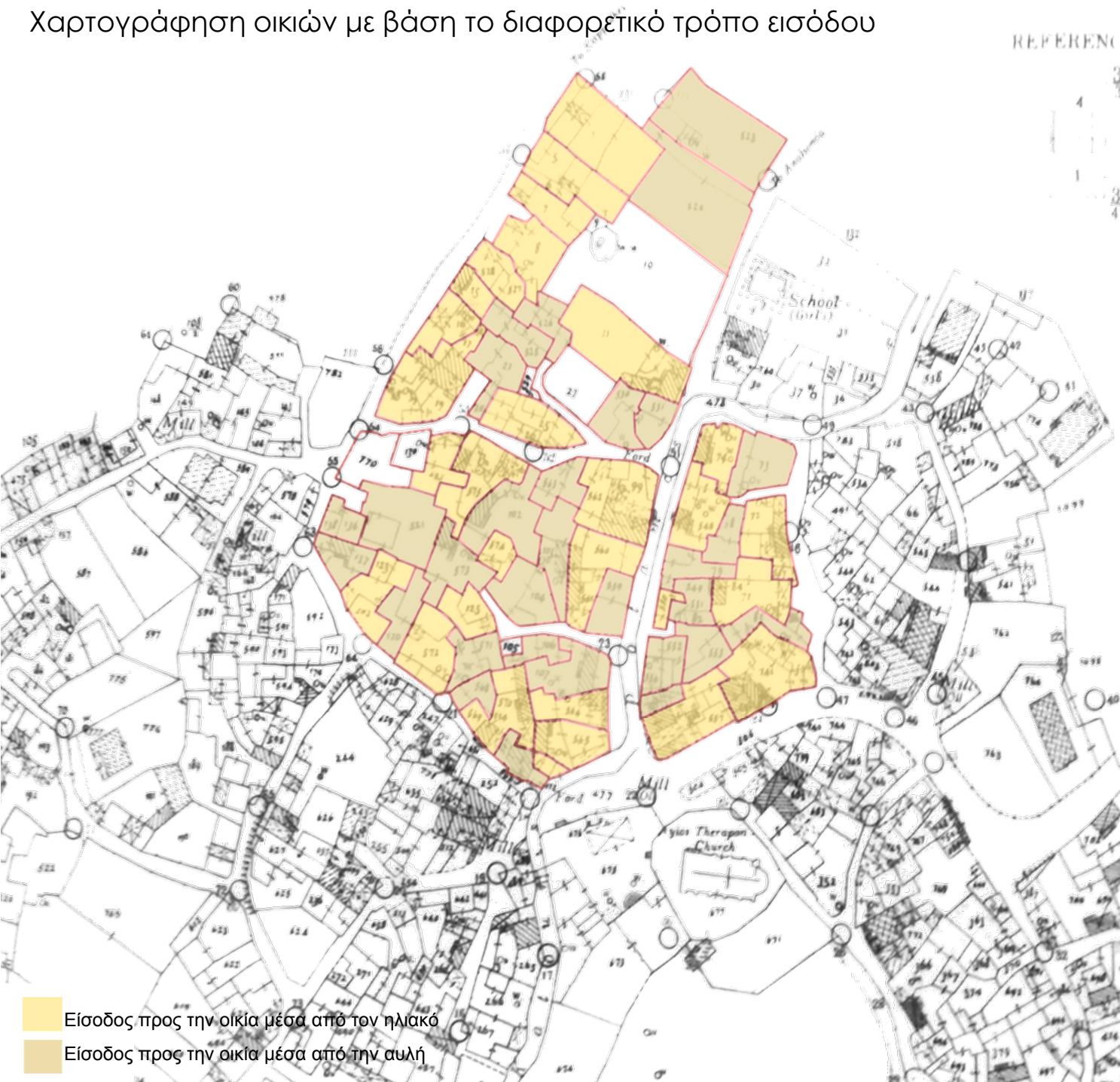
Διαδρομή- Κτήρια μελέτης

Πληροφορίες περιοχής:

- Ο Λυθροδόντας, είναι κτισμένος στους πρόποδες του Μαχαιρά
- Το όνομα του χωριού, «προήλθε από τον πρώτο οικιστή του που ονομαζόταν «Ερυθροδόντας» επειδή είχε ερυθρά δόντια
- Έχει δύο εκκλησίες που είναι αφιερωμένες στον πολιούχο Άγιο του χωριού, τον Άγιο Θεράποντα
- Ο Λυθροδόντας είναι ημιορεινό χωριό με ανώμαλο έδαφος.
- Η πλατεία του χωριού διατηρεί ακόμα την παλιά της αίγλη, παρά τον εξωραϊσμό που της έγινε τα τελευταία χρόνια.
- Κάτω από την πλατεία περνά ένα ποτάμι το οποίο έχει σκεπαστεί.
- Παλαιότερα οι κάτοικοι μπορούσαν να το δουν, ειδικά από το καφενείο «το σανιωτών» - με το σανιδένιο πάτωμα που νόμιζες ότι αιωρείτο πάνω από το ποτάμι. Σήμερα δεν σου κάνει αίσθηση η ροή του ποταμού.
- Στο κέντρο της πλατείας θα δεις ωστόσο την παλιά βρύση. Το «λατσίν» απ' όπου έπαιρναν οι κάτοικοι το νερό με τις κούζες - τα πήλινα δοχεία σε εποχές που δεν υπήρχε τρεχούμενο σε κάθε σπίτι.
- Τα καφενεία της πλατείας εξακολουθούν να είναι η καρδιά της τοπικής κοινωνίας αν και πρόσφατα λειτούργησαν στο χωριό και άλλοι χώροι ψυχαγωγίας και συναναστροφής, καφετέριες, ταβέρνες κ.α.
- Τα περισσότερα χωράφια του χωριού είναι ελαιώνες, έτσι η κύρια ασχολία των κατοίκων του χωριού ήταν το μάζεμα των ελιών και η πάραξη λαδιού.

Χαρτογράφηση οικιών με βάση το διαφορετικό τρόπο εισόδου

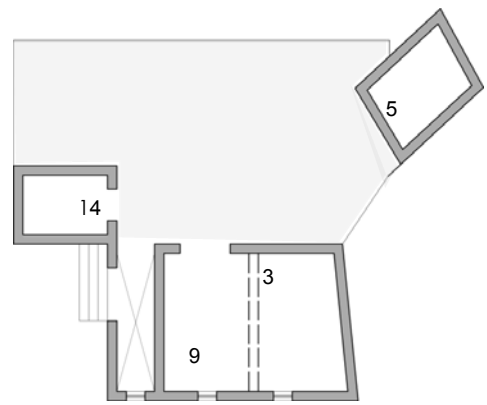
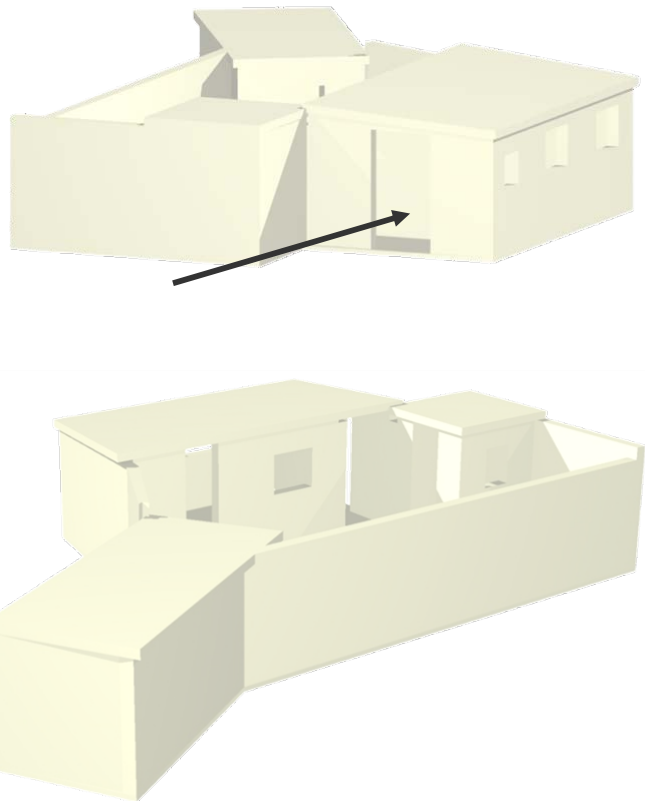
Μέσα από την περιήγηση μας στο χωριό Λύθροδοντας προσπαθώντας να εντοπίσουμε τα παραδοσιακά κτίσματα που παρέμειναν με το πέρασμα του χρόνου αυτό που μας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση ήταν ότι οι κάτοικοι σιγά σιγά έριχναν τις παραδοσιακές κατοικίες για να κτίσουν στην θέση τους πιο καινούριες, πιο «μοντέρνες». Μέσα από την κατασκευαστική ανάλυση θα καταγραφούν αρχικά διαφορετικές τυπολογίες που μπορούσες να εντοπίσεις στην περιοχή. Αναλύονται 7 διαφορετικοί τύποι κατοικιών που η κάθε μια είχε την δική της ιδιαιτερότητα ως προς του διαφορετικούς χώρους που εντοπίζονται, το πώς διάφοροι χώροι αλλάζουν από ιδιωτικοί γίνονται πιο δημόσιοι σε διάφορες κατοικίες και τη διαβάθμιση ιδιωτικότητας σε κάθε χώρο της κατοικίας ξεχωριστά αλλά και τις διαφορετικές παρεμβάσεις που έγιναν με το πέρασμά του χρόνου στις κατοικίες. Τέλος εντοπίζονται οι εσωτερικοί και εξωτερικοί εξώστες μέσα από τους διαφορετικούς τύπους κατοικιών.

Με βάση την χαρτογράφηση, παρατηρείται ότι η πρόσβαση στις οικίες γίνεται με δύο τρόπους. Στην μια περίπτωση η πρόσβαση είναι δυνατή από τον ηλιακό. Στην δεύτερη περίπτωση η πρόσβαση γίνεται απευθείας από την αυλή. Παρατηρείται επίσης ότι καμία περίπτωση δεν υπερτερεί της άλλης. Σε κάθε περίπτωση ξεχωριστά διαφοροποιείται ο βαθμός δημοσιότητας των χώρων.

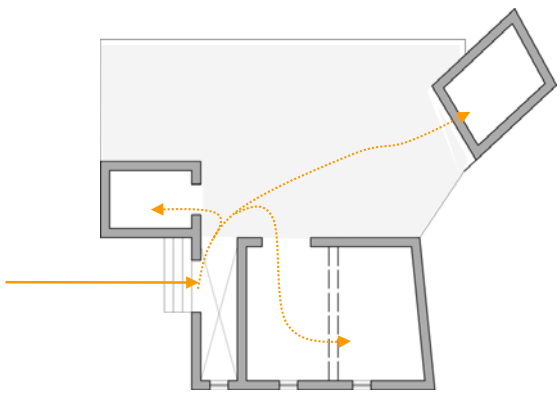
ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ- ΚΑΤΟΙΚΙΑ 1

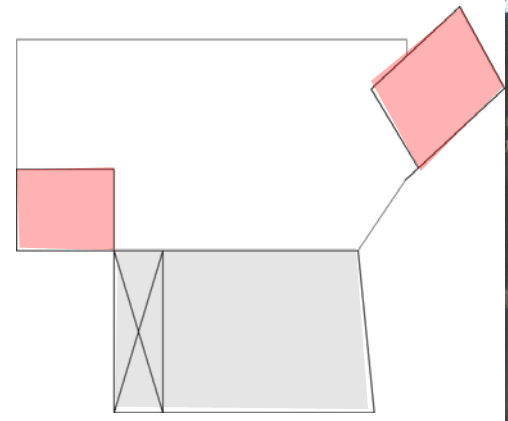
1. Εξώθυρα
2. Πόρτιον-ηλιακός
3. καμάρια
4. σώσπιτο
5. σταύλος
6. υποστυλώματα
7. νευκά
8. σουβάντζα
9. δωμάτιο-δίχωρο
10. τσιμινιά
11. αυλή
12. σκάλα για το ανώι
13. δωμάτιο- μονόχωρο
14. βοηθητικός χώρος
15. τουαλέτα
16. σέντε
17. φούρνος
18. εξώστες

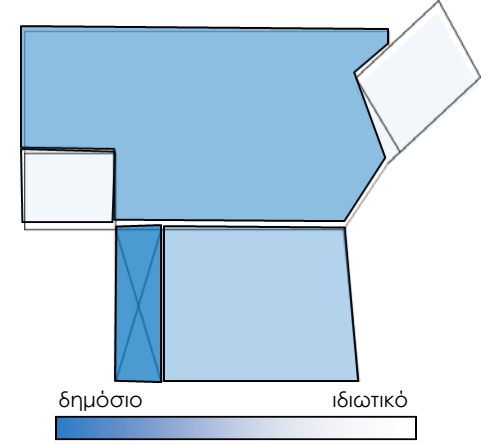
Διάγραμμα κίνησης

Επεκτάσεις- Προσθήκες

Διαβάθμιση ιδιωτικότητας

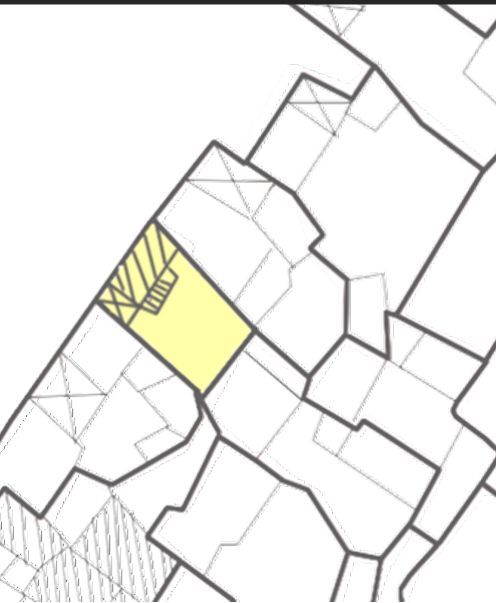
•Η είσοδος στην συγκεκριμένη κατοικία δεν βρίσκεται κατά μήκος του δρόμου αλλά από την πλαϊνή πλευρά. Ίσως αυτό να έγινε για να διαφυλαχτεί η ιδιωτικότητα της οικογένειας. Η είσοδος γίνεται σταδιακά από τον ηλιακό προς την αυλή και μετά στο δίχωρο, προσδίδοντας στον ηλιακό ένα πιο δημόσιο χαρακτήρα ο οποίος σταδιακά μειώνεται από την αυλή προς το δίχωρο δωμάτιο. Μ'αυτό τον τρόπο η αυλή παίρνει ένα πιο ιδιωτικό χαρακτήρα. Η κατοικία αποτελείται από 3 δωμάτια: δίχωρο με καμάρια, όπου μας δείχνει την οικονομική κατάσταση της οικογένειας, βοηθητικό χώρο και σταύλο. Ο ηλιακός δεν έχει άμεση σύνδεση με το δίχωρο δωμάτιο. Παρατηρείται ότι με το πέρασμα των χρόνων έγιναν κάποιες προσθήκες σταύλου και βοηθητικού χώρου με βάση τις ανάγκες της οικογένειας. Παρατηρείται ότι οι προσθήκες αυτές τοποθετούνταν περιφερειακά της αυλής παίρνοντας την μορφή του οικοπέδου.

ηλιακός

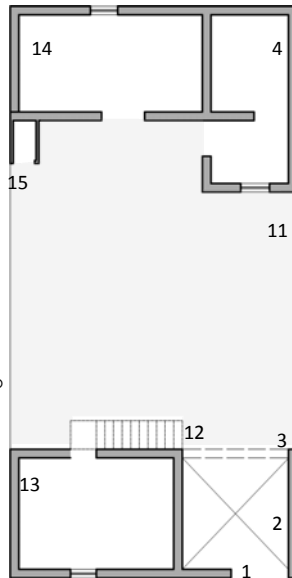
αυλή

βοηθητικός χώρος

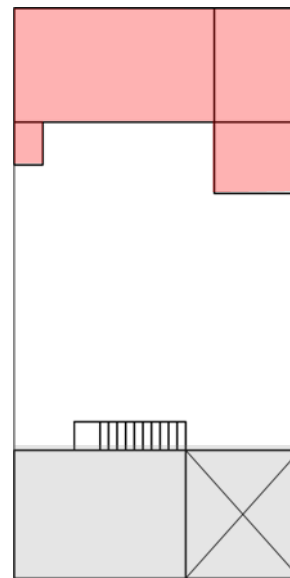
Δωμάτιο- δίχωρο

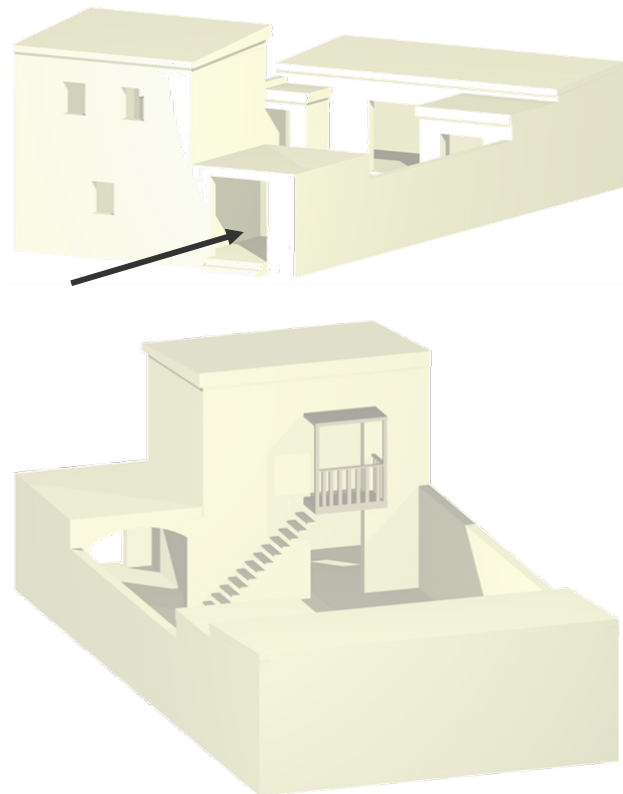
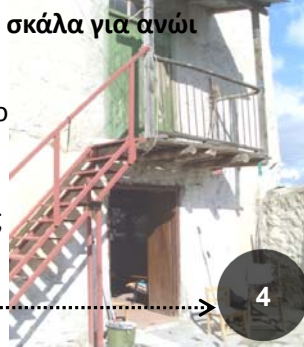
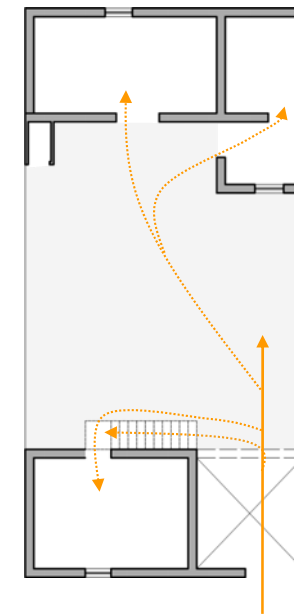
1. Εξώθυρα
2. Πόρτιον- Ηλιακός
3. Καμάρα
4. Σώσπιτο
5. Σταύλος
6. Υποστύλωμα
7. Νευκά
8. Σουβάντζα
9. Δωμάτιο-Δίχωρο
10. Τσιμινιά
11. Αυλή
12. Σκάλα για το ανώι
13. Δωμάτιο- Μονόχωρο
14. Βοηθητικός χώρος
15. Τουαλέτα
16. Σέντε
17. Φούρνος
18. Εξώστες

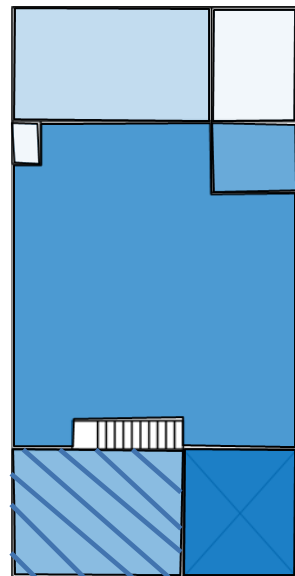
Επεκτάσεις- Προσθήκες

Διάγραμμα κίνησης

Διαβάθμιση ιδιωτικότητας

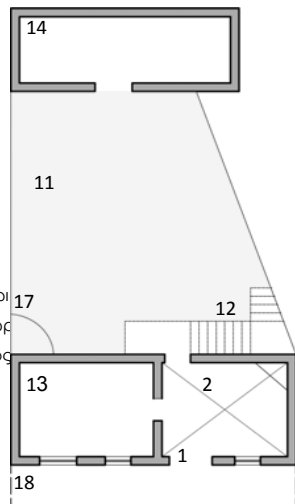

δημόσιο ιδιωτικό

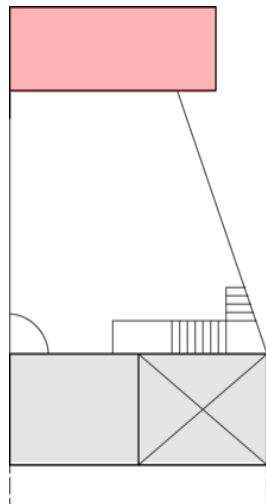
• Η κατοικία έχει την είσοδό της στο μέτωπο του δρόμου. Η πρόσβαση γίνεται από έναν ημιυπαίθριο χώρο, τον ηλιακό προς την αυλή δημιουργώντας ένα πιο ιδιωτικό χαρακτήρα στην αυλή. Το μονόχωρο δωμάτιο βρίσκεται δίπλα από τον ηλιακό και η πρόσβαση σε αυτό είναι δυνατή μόνο από την αυλή και όχι από τον ηλιακό όπως είδαμε στην πιο πάνω περίπτωση. Η κατοικία αποτελείται από 4 χώρους: το μονόχωρο δωμάτιο, βοηθητικό χώρο τον οποίο χρησιμοποιούσαν ως κουζίνα, το σώσπιτον για τη φύλαξη των τροφίμων και των αντικειμένων που χρησιμοποιούσαν για το ζύμωμα και ένα δωμάτιο στο 2^ο όροφο ένα δεύτερο μονόχωρο δωμάτιο. Η κατοικία είναι διώροφη επί του δρόμου, και η πρόσβαση στο ανώι γίνεται από μια εσωτερική σκάλα που βρίσκεται στη αυλή. Ο εξώστης βρίσκεται στραμμένος προς την αυλή ώστε να υπάρχει η διαφύλαξη της ιδιωτικότητας της οικογένειας. Επίσης στο ανώι υπάρχουν περισσότερα ανοίγματα παρά στο μονόχωρο λόγω του ότι βρίσκεται σε πιο ψηλό επίπεδο και έτσι διασφαλίζεται η ιδιωτικότητα και η ασφάλεια του χώρου. Σταδιακά και σε αυτή την κατοικία έγιναν προσθήκες για να καλύψουν τις ανάγκες τους, στο πίσω μέρος της αυλής.

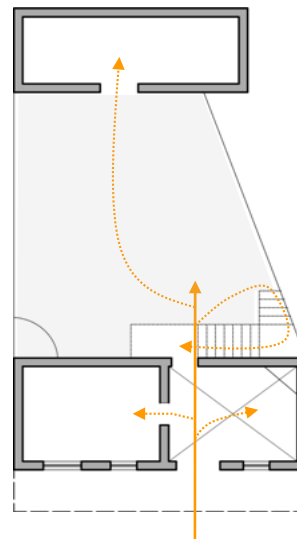
1. εξώθυρα
2. πόρτιον- ηλιακός
3. καμάρα
4. σώσπιτο
5. σταύλος
6. υποστύλωμα
7. νευκά
8. σουβάντζα
9. δωμάτιο-δίχωρο
10. τσιμινιά
11. αυλή
12. σκάλα για το ανώι
13. δωμάτιο- μονόχωρ
14. βοηθητικός χώρος
15. τουαλέτα
16. σέντε
17. φούρνος
18. εξώστες

Επεκτάσεις- Προσθήκες

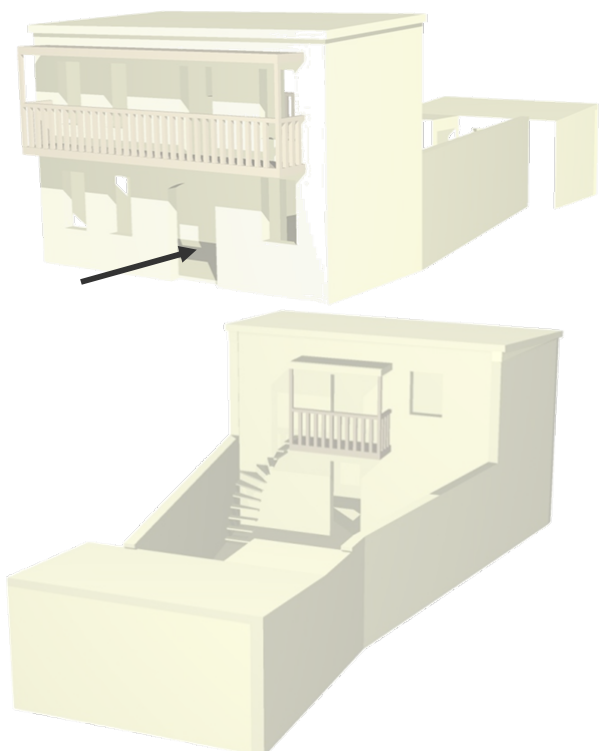
Διάγραμμα κίνησης

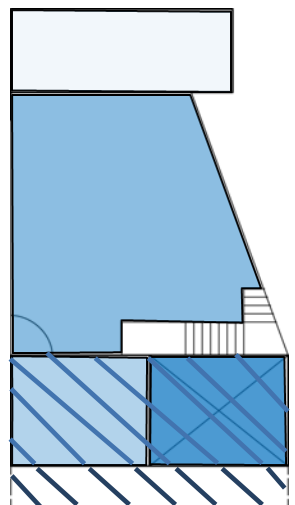
πόρτιον- εξώστης

ηλιακός

Διαβάθμιση ιδιωτικότητας

δημόσιο ιδιωτικό

•Η είσοδος στην κατοικία γίνεται απευθείας από τον δρόμο στον ηλιακό που σε οδηγεί απευθείας είτε στην αυλή είτε στο μονόχωρο δωμάτιο μέσα από μια πόρτα . Επίσης παρατηρείται πως παλαιότερα ο ηλιακός συνδεόταν με την αυλή μέσω μιας καμάρας, η οποία αργότερα χτίστηκε, ίσως για λόγους ασφάλειας. Η κατοικία αποτελείται από 3 δωμάτια: δύο μονόχωρα δωμάτια - ένα στο ισόγειο και ένα στον 1^ο όροφο και ένα βοηθητικό χώρο στην πίσω πλευρά του σπιτιού ο οποίος τοποθετήθηκε μετά το κτίσιμο του σπιτιού λόγω της αύξηση των αναγκών της οικογένειας με το πέρασμα του χρόνου. Ακόμη η κατοικία αυτή είναι διώροφη επί του δρόμου και η πρόσβαση στο δεύτερο πάτωμα γίνεται από την εξωτερική σκάλα που βρίσκεται στην αυλή. Επιπρόσθετα η κατοικία έχει εξώστη προς τον δρόμο λόγω του μετώπου της με το δρόμο . Αυτό υποδηλώνει πως ήταν από τα αρχοντικά το χωριού . Στον ηλιακό υπάρχει φούρνος- τζάκι κάτι το οποίο δεν παρατηρήθηκε σε άλλα κτήρια αφού τις περισσότερες φορές ο φούρνος ήταν στην αυλή και όχι στον ηλιακό.

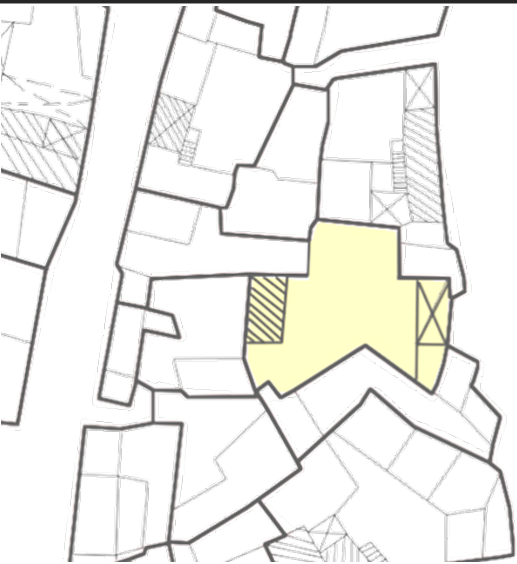

φούρνος- τζάκι

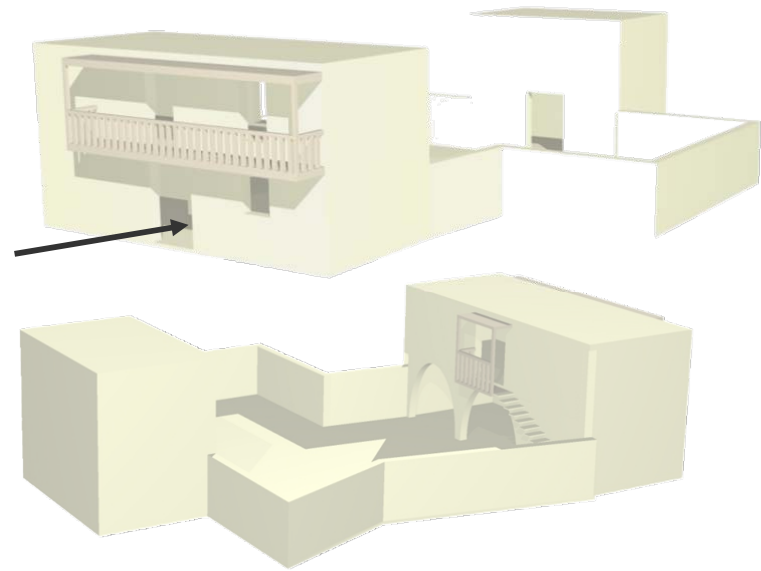

σκάλα για το ανώι-εξώστης

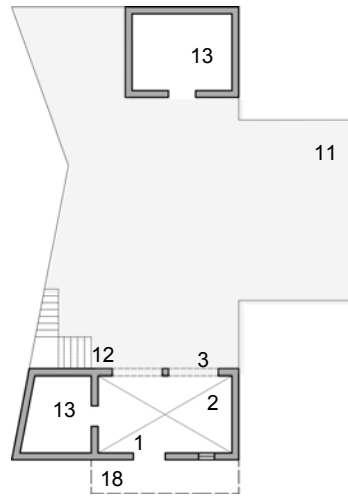

1. εξώθυρα
2. Πόρτιον- ηλιακός
3. καμάρα
4. σώσπιπο
5. σταύλος
6. υποστόλωμα
7. νευκά
8. σουβάντζα
9. δωμάτιο-δίχωρο
10. τσιμινιά
11. αυλή
12. σκάλα για το ανώι
13. δωμάτιο- μονόχωρο
14. βοηθητικός χώρος
15. τουαλέτα
16. σέντε
17. φούρνος
18. εξώστες

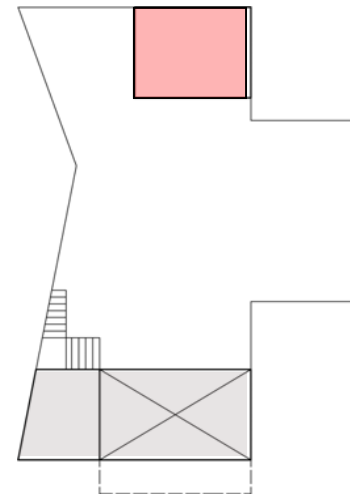
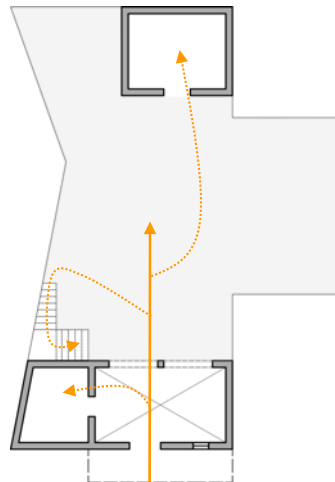

•Η πρόσβαση στην κατοικία γίνεται απευθείας από τον δρόμο στον ηλιακό. Ο ηλιακός συνδέεται άμεσα με το μονόχωρο δωμάτιο μέσω μιας πόρτας αλλά και με την αυλή μέσα από δύο καμάρες. Αυτό γίνεται πιθανότατα λόγω του ότι χρειαζόνταν μεγαλύτερο άνοιγμα προς την αυλή και δεν ήταν εφικτό να γίνει με μια καμάρα για στατικούς λόγους. Ο ηλιακός παίρνει ένα πιο δημόσιο χαρακτήρα

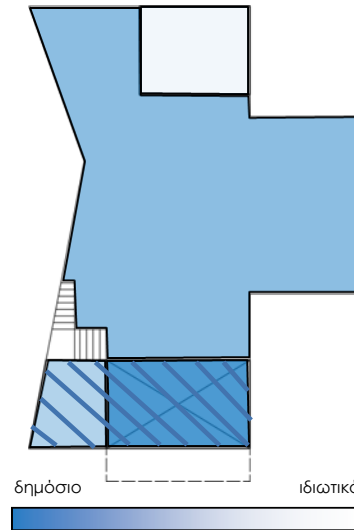
Επεκτάσεις- Προσθήκες

Διάγραμμα κίνησης

Διαβάθμιση ιδιωτικότητας

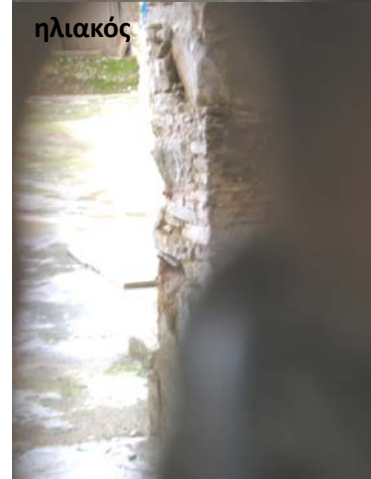

στην κατοικία όπου μεταβάλλεται σταδιακά με την είσοδο σου στους άλλους χώρους και στην αυλή. Η κατοικία αποτελείται από 3 δωμάτια: δύο μονόχωρα δωμάτια στο ισόγειο και δύο στο 2ο όροφο. Η κατοικία είναι διώροφη επί του δρόμου και η πρόσβαση γίνεται από μια εξωτερική σκάλα από την αυλή. Αυτή η κατοικία αποτελεί ένα από τα αρχοντικά του Λυθροδόντα λόγω του εξώστη που βρίσκεται στραμμένο προς τον δρόμο. Τέλος παρατηρείται διώροφη προσθήκη στο πίσω μέρος του οικοπέδου με δύο μονόχωρα δωμάτια για να καλύψει η οικογένεια τις ανάγκες της.

δωμάτιο-δίχωρο

ηλιακός

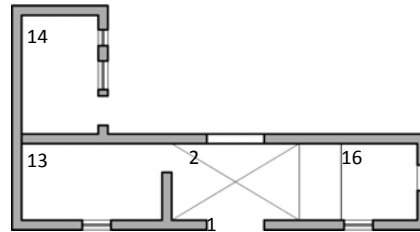

αυλή

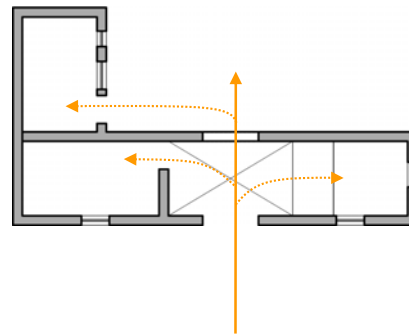

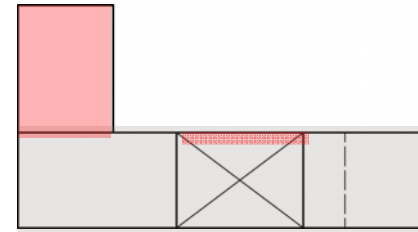
1. εξώθυρα
2. Πόρτιον- ηλιακός
3. καμάρα
4. σώσπιτο
5. σταύλος
6. υποσύτλωμα
7. νευκά
8. σουβάντζα
9. δωμάτιο-δίχωρο
10. τσιμινιά
11. αυλή
12. σκάλα για το ανώι
13. δωμάτιο- μονόχωρο
14. βοηθητικός χώρος
15. τουαλέτα
16. σέντε
17. φούρνος
18. εξώστες

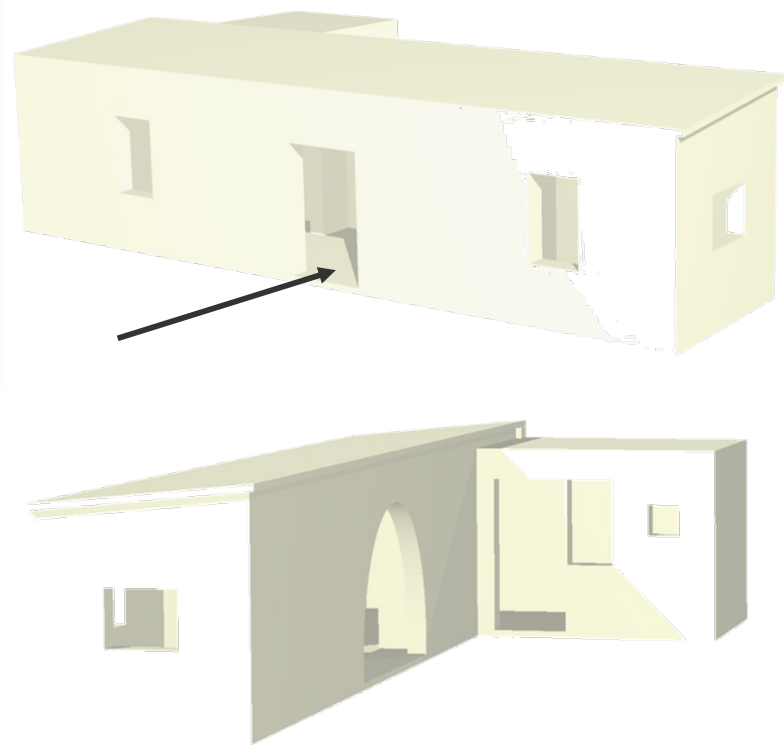
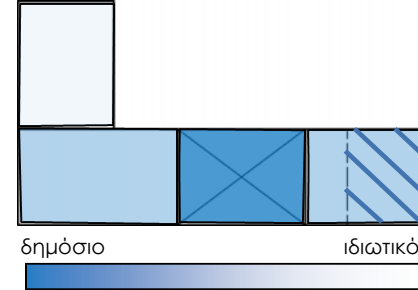
Διάγραμμα κίνησης

Επεκτάσεις- Προσθήκες

Διαβάθμιση ιδιωτικότητας

•Η είσοδος της κατοικίας γίνεται κατά μήκος του δόμου μέσα από τον ηλιακό που σε οδηγεί απευθείας στο μονόχωρο δωμάτιο, έτσι με αυτό τον τρόπο ο ηλιακός αποκτά ένα πιο δημόσιο χαρακτήρα στην κατοικία όπου σταδιακά μειώνεται σε κάθε δωμάτιο ανάλογα από τη τοποθέτηση του. Είναι ισόγεια κατοικία με 2 μονόχωρα δωμάτια και στο συγκεκριμένο κτίσμα παρατηρείται η ύπαρξη σέντε κάτι το οποίο δεν παρατηρείται στις άλλες κατοικίες. Παρατηρείται σταδιακή επέκταση του κτίσματος σε ένα βοηθητικό χώρο για να καλυφθούν οι ανάγκες της οικογένειας με το πέρασμα του χρόνου, δημιουργώντας κάτοψη ελληνικού γράμματος Γ . Η συγκεκριμένη επέκταση γίνεται αντιληπτή από το διαφορετικό ύψος του κτίσματος. Σε αυτή την κατοικία δεν παρουσιάζεται αυλή, δημιουργώντας μας σύγχυση λόγω της ύπαρξης πόρτας στο μονόχωρο δωμάτιο όπου μας παραπέμπει στην ύπαρξη αυλής παλιότερα. Από ότι φαίνεται με το πέρασμα του χρόνου αφαιρέθηκε αφού οι ιδιοκτήτες έκτισαν ακόμη ένα σπίτι στο ίδιο οικόπεδο. Γι'αυτό το λόγω παρατηρείται και το κλείσιμο της καμάρας που σε έπαιρνε προς την αυλή.

πόρτιον

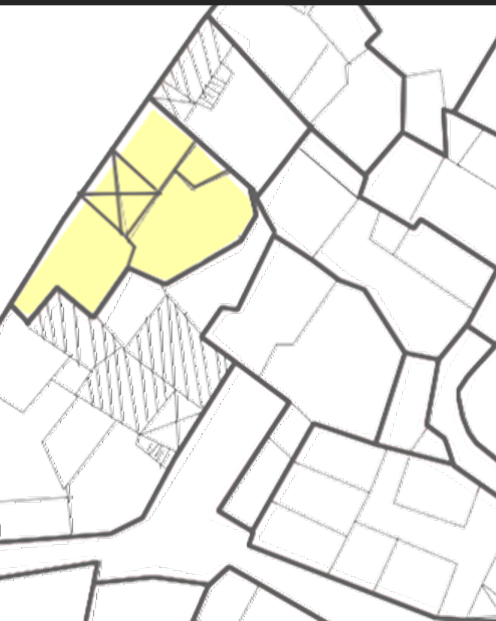
ηλιακός

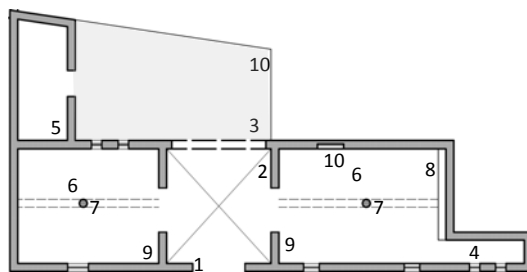
σέντε

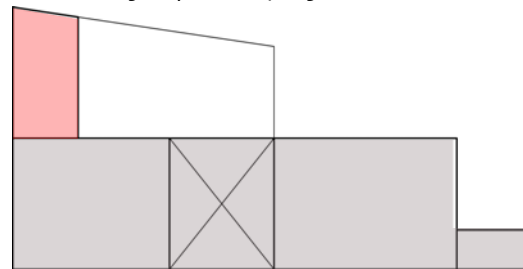
ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ- ΚΑΤΟΙΚΙΑ 6

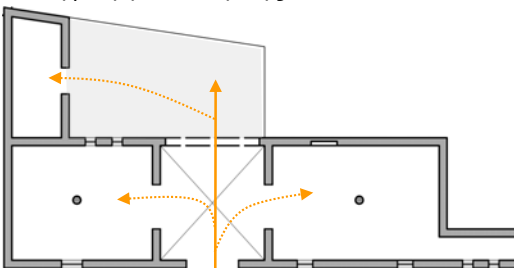
1. εξώθυρα
2. πόρτιον- ηλιακός
3. καμάρα
4. σώσπιτο
5. σταύλος
6. υποστυλώμα
7. νευκά
8. σουβάντζα
9. δωμάτιο-δίχωρο
10. τσιμινιά
11. αυλή
12. σκάλα για το ανώι
13. δωμάτιο- μονόχωρο
14. βοηθητικός χώρος
15. τουαλέτα
16. σέντε
17. φούρνος
18. εξώσστες

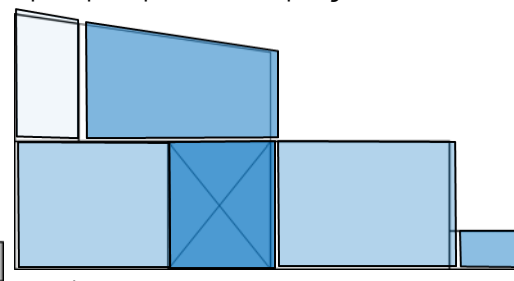
Επεκτάσεις- Προσθήκες

Διάγραμμα κίνησης

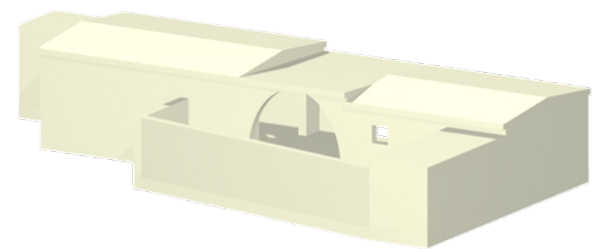
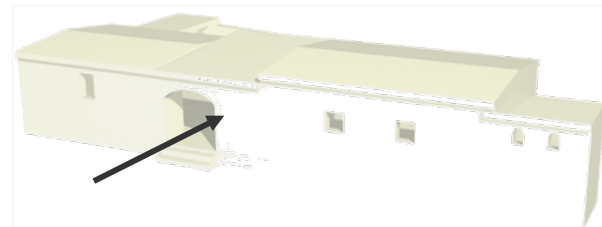

Διαβάθμιση ιδιωτικότητας

δημόσιο

ιδιωτικό

•Η είσοδος στο κτίριο γίνεται καταμήκος του δρόμου μέσα από τον ηλιακό που σε οδηγεί προς την αυλή μέσα από μια καμάρα αλλά και στα δύο δίχωρα δωμάτια. Το γεγονός ότι η είσοδος γίνεται μέσα από τον ηλιακό προσδίδεται στο χώρο ένα πιο δημόσιο χαρακτήρα και η αυλή γίνεται σε κάποιο βαθμό πιο εσώκλειστη αφού βρίσκεται στο πίσω μέρος της κατοικίας. Η κατοικία αποτελείται από τέσσερα δωμάτια: δύο δίχωρα, σώσπιτον και βοηθητικό χώρο. Τα δύο δίχωρα δωμάτια δημιουργούν μαζί με τον ηλιακό ένα πλατυμέτωπο κτίσμα επί του δρόμου. Τα δύο δίχωρα δωμάτια περιέχουν υποστυλώμα και έτσι διακρίνουμε ότι η οικονομική κατάσταση της οικογένειας που έμεινε ήταν μεσαίας οικονομικής κατάστασης και όχι ψηλής αφού δεν στηριζόταν ο χώρος με καμάρα. Επίσης στο κυρίως δωμάτιο του σπιτιού παρατηρείται ύπαρξη σουβάντζας περιμετρικά του τοίχου και τσιμινιάς για φύλαξη αντικειμένων σε εσοχή του τοίχου. Το σώσπιτον χρησίμευε στην αποθήκευση των αγαθών της οικογένειας όπως κρασί, λάδι τα οποία αποθήκευαν στα πιθάκια. Σταδιακά παρατηρούνται προσθήκες με βάση τις ανάγκες που παρουσιάζονται με το πέρασμα των χρόνων, δημιουργώντας ένα σταύλο φύλαξης των ζώων για να εξασφαλίζουν τα υλικά αγαθά επιβίωσης τους. Παρατηρείται ότι οι προσθήκες γίνονταν αναλόγως από το οικόπεδο το πώς βόλευε να τοποθετηθεί ο χώρος. Μέσα από την επέκταση του κτίσματος με το σταύλο παρατηρείται η δημιουργία σχήματος ελληνικού Γ.

Με βάση την τυπολογία του κάθε δωματίου παρατηρείται διαφορετικό είδος στέγασης, δικλινής στα κύρια δωμάτια, μονόκλινη στον ηλιακό και επίπεδη στο σώσπιτον και στο σταύλο.

πόρτιον

ηλιακός

δωμάτιο- δίχωρο

σταύλος

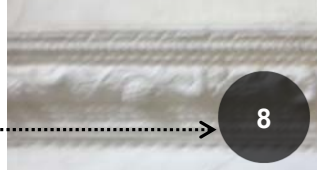
σώσπιτο

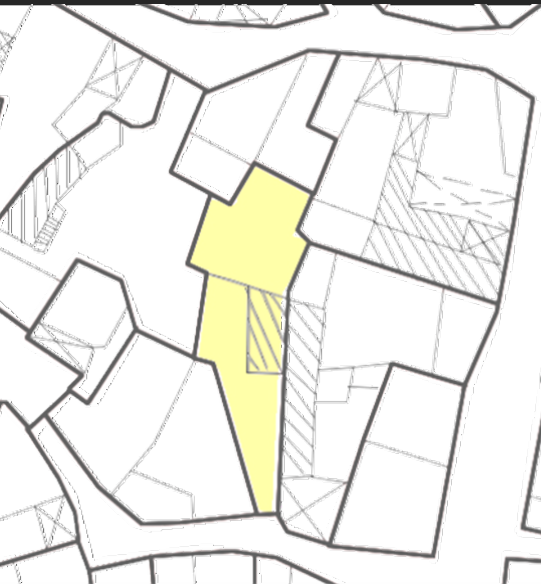
τσιμινιά

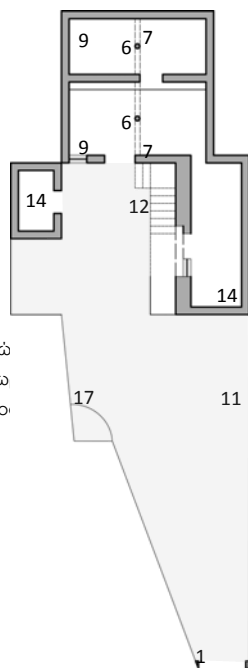
σουβάντζα

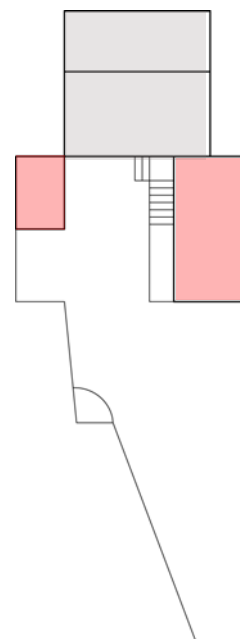
ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ- ΚΑΤΟΙΚΙΑ 7

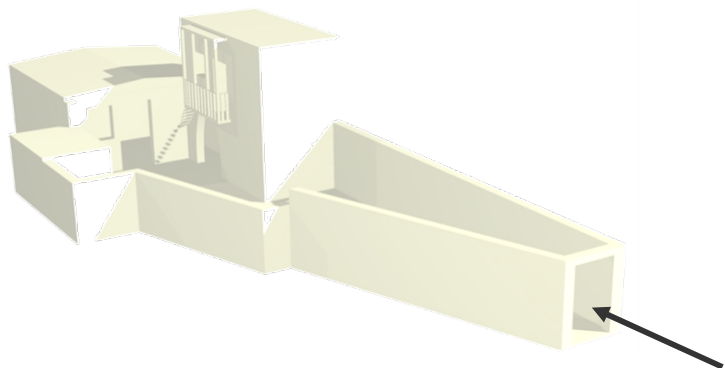
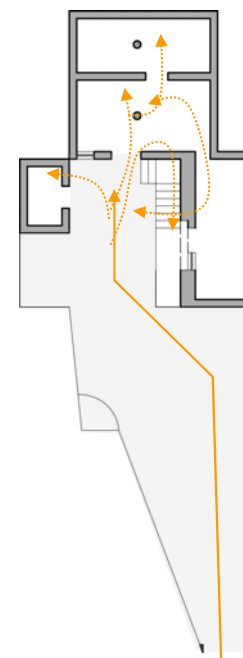
1. εξώθυρα
2. Πόρτιον- ηλιακός
3. καμάρα
4. σώσπιτο
5. σταύλος
6. υποστύλωμα
7. νευκά
8. σουβάντζα
9. δωμάτιο-δίχωρο
10. τσιμινιά
11. αυλή
12. σκάλα για το ανώ
13. δωμάτιο- μονόχω
14. βοηθητικός χώροι
15. τουαλέτα
16. σέντε
17. φούρνος
18. εξώστες

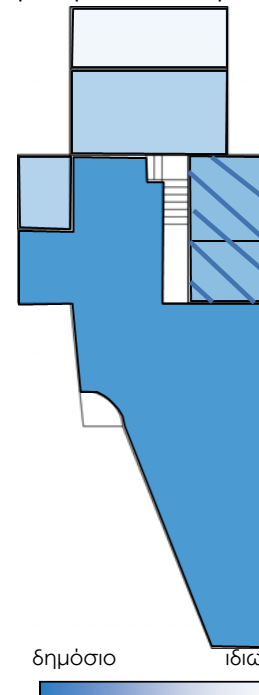
Επεκτάσεις- Προσθήκες

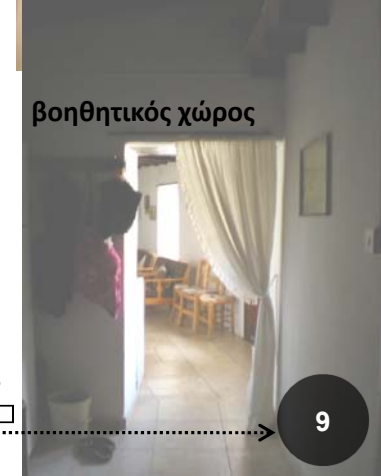
Διάγραμμα κίνησης

Διαβάθμιση ιδιωτικότητας

•Η συγκεκριμένη κατοικία διαφοροποιείται από τις άλλες ομάδες κατοικιών αφού η είσοδος της γίνεται μέσα από την αυλή και όχι μέσα από τον ηλιακό προσδίδοντας στην αυλή πιο δημόσιο χαρακτήρα. Η κατοικία αποτελείται από 4 δωμάτια στο ισόγειο: 2 δίχωρα δωμάτια που στηρίζονται σε υποστύλωμα και 2 βοηθητικούς χώρους και 1 μονόχωρο δωμάτιο στο δεύτερο όροφο. Οι 2 βοηθητικοί χώροι και το μονόχωρο στο 2^ο όροφο αποτελούν σταδιακές προσθήκες αφού με το πέρασμα του χρόνου αυξάνονταν τα άτομα της οικογένειας και είχαν περισσότερες ανάγκες σε δωμάτια και βοηθητικούς χώρους. Υπάρχει εξώστης στο εσωτερικό της κατοικίας ώστε να διασφαλίζεται η ιδιωτικότητα και η εσωστρέφεια της οικογένειας, μπορεί όμως και λόγω του ότι το οικόπεδο είναι στενό στη πρόσοψη του και δεν τους δινόταν η ευκαιρία για την κατασκευή εξώστη στην εξωτερική πλευρά της κατοικίας. Υπάρχει φούρνος στην αυλή της κατοικίας. Κάτι που μας κίνησε την περιέργεια είναι ότι σε ένα χώρο που δεν ξεπερνά τα 4μ. υπάρχει υποστύλωμα κάτι το οποίο έκαναν ίσως για ομοιομορφία αλλά και για πιο καλή στήριξη της δικλινής στέγης. Η οικονομική κατάσταση της οικογένειας διαφαίνεται από την σουβάντζα και το διάκοσμο στο εσωτερικό του κτηρίου.

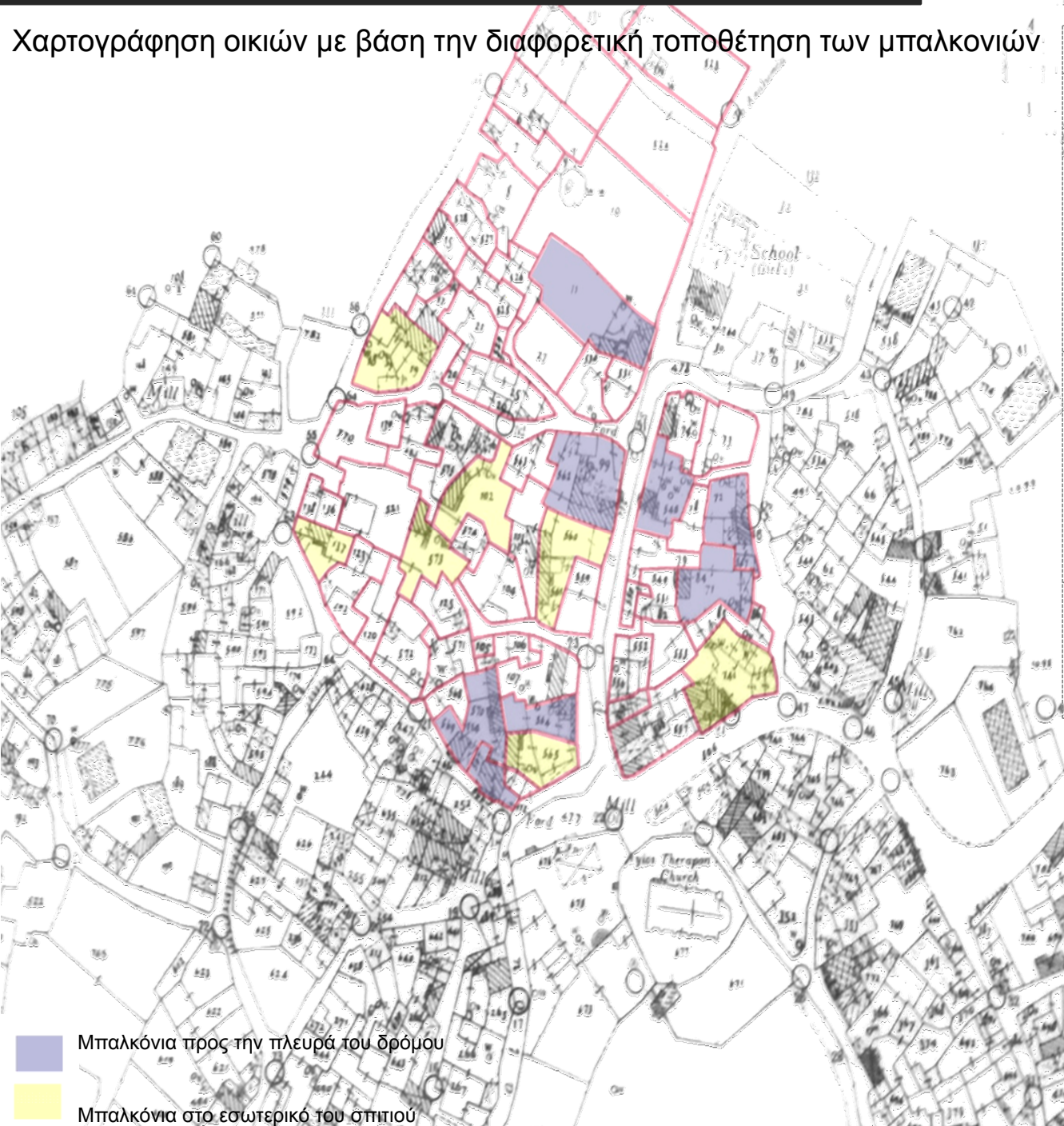

σουβάντζα

βοηθητικός χώρος

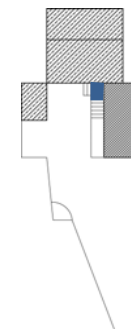
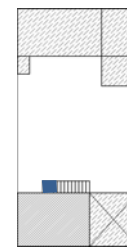
δημόσιο ιδιωτικό

Χαρτογράφηση οικιών με βάση την διαφορετική τοποθέτηση των μπαλκονιών

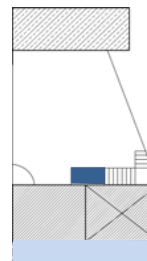
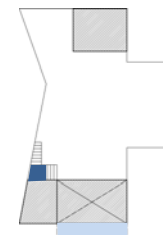

Είδη εξωστών

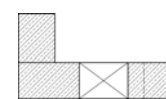
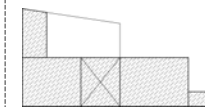
Εξώστης την εσωτερική πλευρά της κατοικίας

Εξώστης στην εσωτερική αλλά και στην εξωτερική πλευρά της κατοικίας

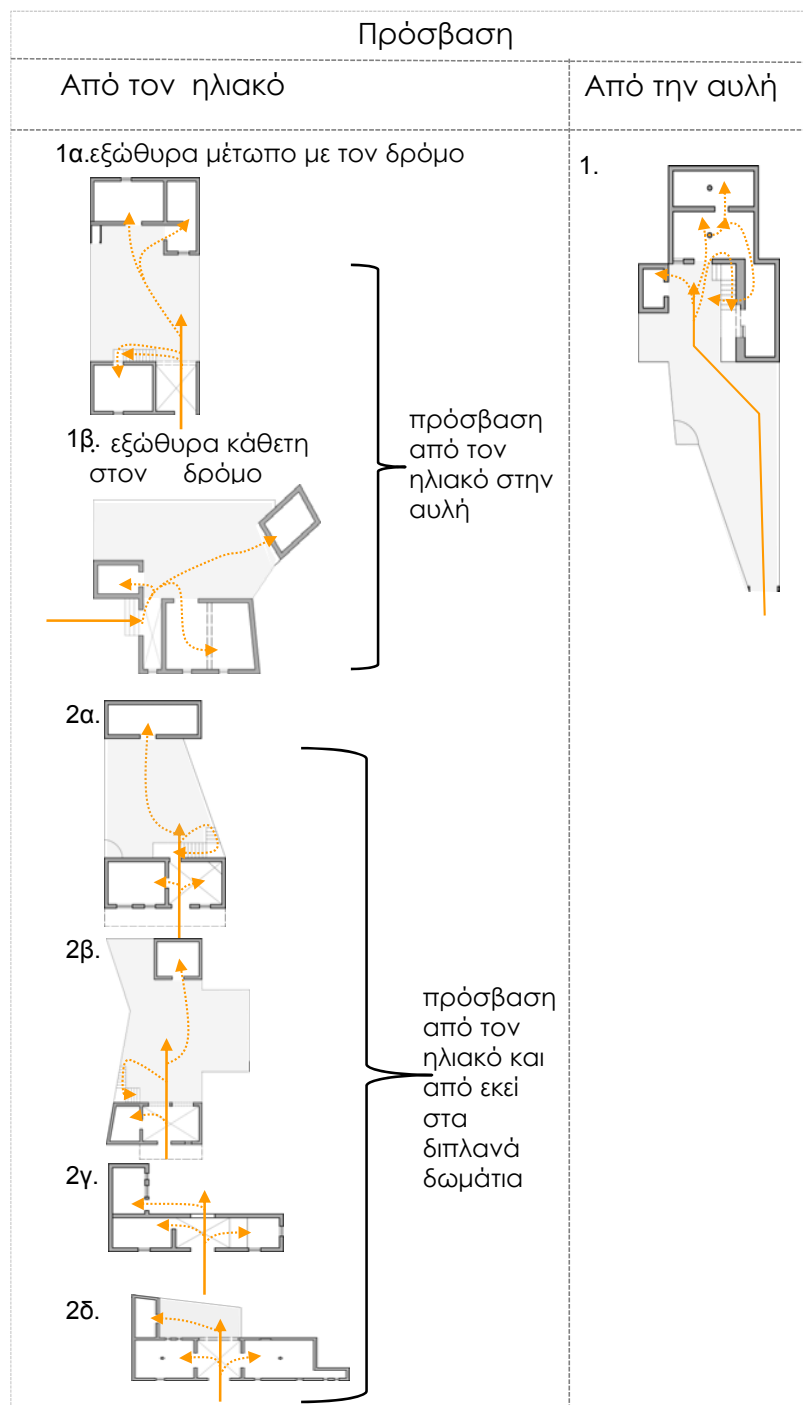

Μη ύπαρξη εξώστη

Συμπερασματικά, μέσα από την χαρτογράφηση παρατηρείται ότι στον Λυθροδόντα υπάρχουν δύο τύποι εξωστών. Ο πρώτος τύπος είναι οι εξώστες στην εσωτερική πλευρά του σπιτιού. Αυτός ο τύπος δείχνει ότι οι κάτοικοι προσπαθούσαν να διαφυλάξουν την ιδιωτικότητά τους, δηλαδή να υπάρχει πιο πολλή εσωστρέφεια στην οικογένεια αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις λόγω του ότι η πρόσοψη του σπιτιού δεν ήταν προς το δρόμο. Ο άλλος τύπος είναι τα μπαλκόνια να έχουν θέα προς τον δρόμο. Οι οικίες αυτές αποτελούν τα αρχοντικά του χωριού. Επίσης το γεγονός ότι είχαν τους εξώστες στραμμένους προς τον δρόμο υποδηλώνει ότι δεν είχαν φόβο οι κάτοικοι για κατακτητές.

Κατηγορίες κατοικιών		
Μη σύνδεση ηλιακού με δωμάτιο		
Δωμάτιο δίπλα από ηλιακό, με ανώι και εξώστη προς το δρόμο		
Δωμάτιο δίπλα από ηλιακό, με ανώι		
Δωμάτιο δίπλα από ηλιακό, με ανώι και εξώστη προς το δρόμο και ανώι και εξώστη στην εσωτερική αυλή		
Δύο δωμάτια με σύνδεση εσωτερικά από ηλιακό		
Δωμάτιο με σύνδεση εσωτερικά από ηλιακό και χρήση σέντε στον ηλιακό		
Είσοδος οικίας μέσα από αυλή στα δωμάτια		

Μέσα από την πιο πάνω ανάλυση καταλήξαμε σε τρεις κατηγορίες τυπολογιών των κατοικιών: μη σύνδεση δωματίου κατοικίας με ηλιακό, σύνδεση δωματίου με ηλιακό όπου σε αυτή την κατηγορία έχουμε τις υποκατηγορίες: σύνδεση εσωτερικά δωματίου με τον ηλιακό και την τρίτη κατηγορία όπου η είσοδος στα δωμάτια γίνεται μέσα από την αυλή και όχι από τον ηλιακό. Με βάση αυτές τις τυπολογίες κατοικιών εντοπίστηκε διαφορετική διαβάθμιση ιδιωτικότητας ανάλογα από το αν υπήρχε ο ηλιακός μέσα από την είσοδο στο σπίτι, παίρνοντας ο ηλιακός ένα πιο δημόσιο χαρακτήρα ή αν η είσοδος γινόταν μέσα από την αυλή αλλάζοντας τη διαβάθμιση του βαθμού ιδιωτικότητας στα υπόλοιπα δωμάτια. Επίσης παρατηρήθηκε η ύπαρξη εξωστών στη εξωτερική πλευρά των κατοικιών σε ένα μεγάλο ποσοστό γεγονός που φανερώνει ότι δεν υπήρχε φόβος για κατακτητές στο Λυθροδόντα, αλλά και τα σπίτια που δεν είχαν την ευκαιρία για τη δημιουργία εξώστη στην εξωτερική πλευρά αφού δεν ήταν στραμμένα προς το δρόμο κατασκευάζαν εσωτερικούς εξώστες διασφαλίζοντας έτσι μεγαλύτερο βαθμό ιδιωτικότητας στην εσωτερική πλευρά της κατοικίας. Στις περισσότερες κατοικίες παρατηρήθηκαν μεταγενέστερες επεμβάσεις με βάση τις ανάγκες της οικογένειας σε σημεία που ήταν πιο βολικά για αυτούς ανάλογα από το σχήμα που είχε το οικόπεδο τους. Τέλος η τυπολογία των κατοικιών του Λυθροδόντα εντοπίζεται και σε άλλους οικισμούς όπως τη Περιστέρωνα και το Κόρνο που είναι και αυτές πεδινές-ημιορεινές περιοχές σε αντίθεση με το Αρσος και τη Βασα που είναι ορεινά χωριά και παρουσιάζουν διαφορετική τυπολογία.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ-ΠΡΟΛΟΓΟΣ

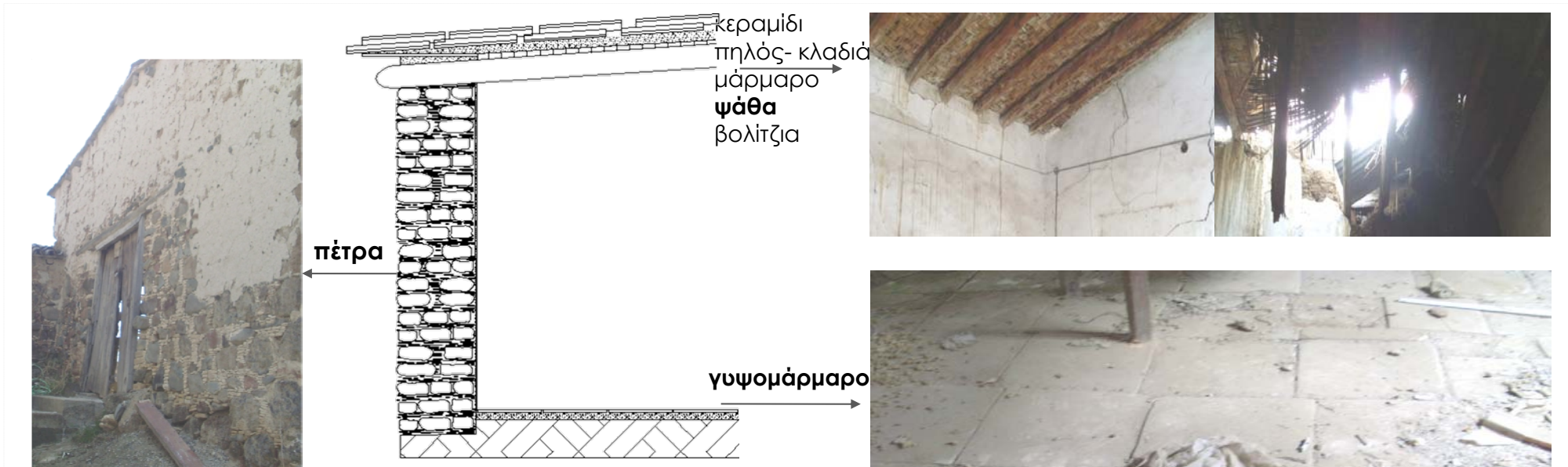
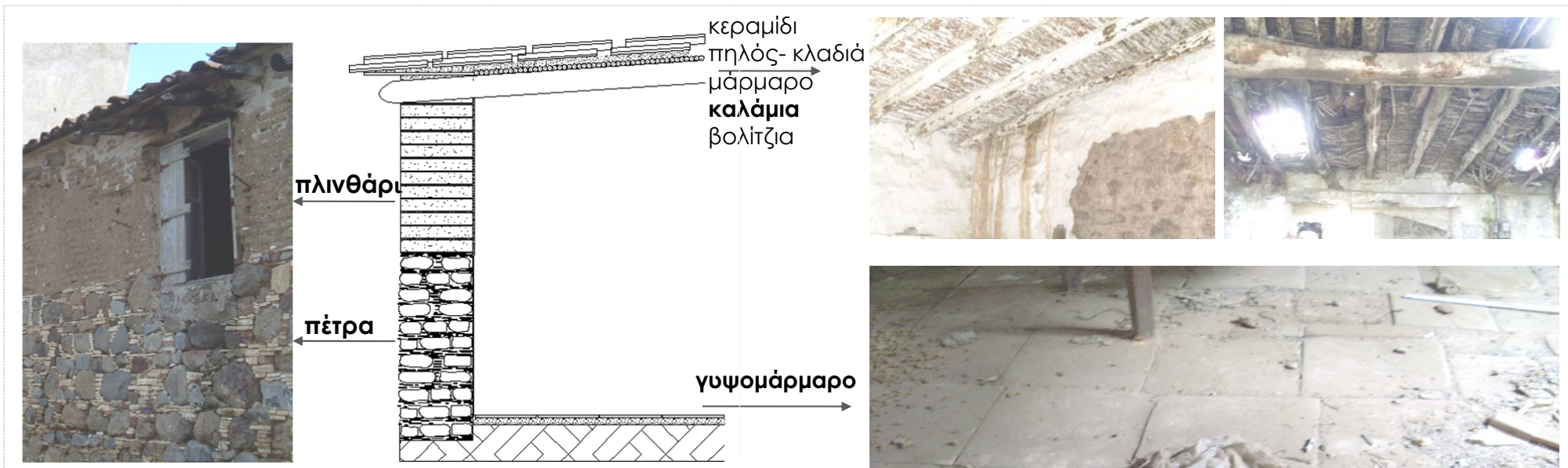
Μέσα από την κατασκευαστική ανάλυση θα μελετηθούν αρχικά τα κατασκευαστικά στοιχεία που ήταν βασικά για την δόμηση των κατοικιών όπως η μέθοδος στέγασης, τοιχοποιίας, αλλά και το πώς χειρίζονταν το δάπεδο. Οι αναλύσεις αυτές θα δώσουν πληροφορίες για το πώς οι κάτοικοι έφτιαχναν τις κατοικίες τους ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις καιρικές συνθήκες καθώς το χωριό βρίσκεται σε ημιορεινή περιοχή. Επίσης λόγω του ότι οι εξώστες παρατηρήθηκαν σε μεγάλο βαθμό στο χωριό και έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην τυπολογία των κατοικιών θα αναλυθούν και κατασκευαστικά.

Πιθανότατα να προσφέρουν περισσότερες πληροφορίες

κυρίως για την μεθοδολογία όπου φτιάχνονταν αλλά για την κοινωνική ζωή των κατοίκων. Τέλος εντοπίστηκαν πολλά και διαφορετικά είδη θυρών αλλά και παραθύρων. Αυτό υποδηλώνει διάφορες κοινωνικές τάξεις αλλά και επιδράσεις τις οποίες δέχτηκε το χωριό. Έτσι μέσα από την κατασκευαστική μελέτη θα γίνει μια ανάλυση για τις μεθόδους οικοδόμησης αλλά και τα υλικά που χρησιμοποιούσαν για τα κύρια και δευτερεύοντα μέρη των κατοικιών, ώστε να υπάρχει μια σφαιρική εικόνα για το χωριό αλλά και για να εντοπιστούν τυχόν ιδιαιτερότητες και καινοτομίες.

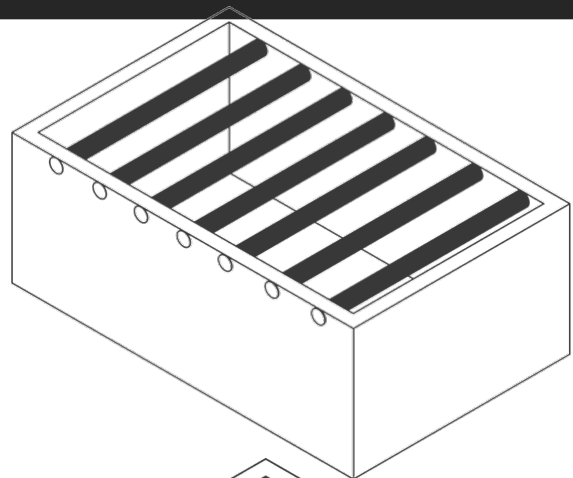
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ-ΥΛΙΚΑ: τοιχοποιίες, ταβάνια, δάπεδο

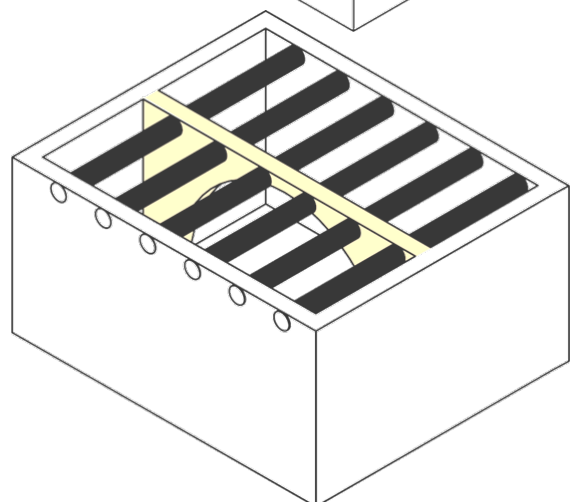
Για την κατασκευή της τοιχοποιίας υπήρχαν δύο μέθοδοι. Η πρώτη μέθοδος ήταν η χρήση πέτρας ως θεμέλιο και στην συνέχεια πλινθάρια μέχρι πάνω. Η δεύτερη μέθοδος ήταν η χρήση πέτρας μέχρι πάνω. Ακολουθώντας τοποθετούσαν τα βολιτζια και από πάνω για πλήρωση της οροφής έβαζαν ψάθα ή καλάμια. Στην άκρη του τοίχου για το τέλειωμα της οροφής τοποθετούσαν ένα μάρμαρο και στη συνέχεια

πηλό και κλαδιά για να στηρίξουν τα κεραμίδια. Παρατηρείτε ότι στα αρχοντικά, οι τοιχοποιίες είναι εξολοκλήρου από πέτρα και οι οροφές πληρωμένες με ψάθα. Έτσι συμπεραίνεται ότι με βάση τα υλικά κατασκευής των κατοικιών διαφαινόταν η οικονομική κατάσταση των οικογενειών.

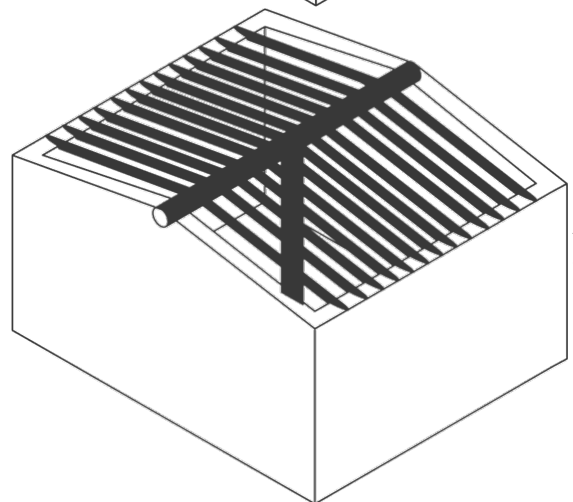
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ-ΕΙΔΗ ΣΤΕΓΑΣΗΣ

Επίπεδη οροφή με βολιτζία
(μακρινάρι)

Επίπεδη οροφή με βολιτζία
(δίχωρο με καμάρα)

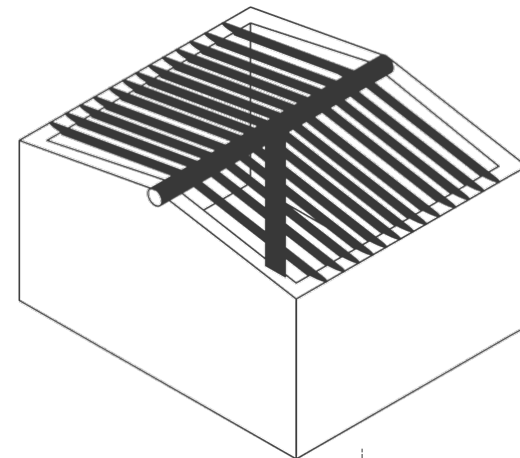
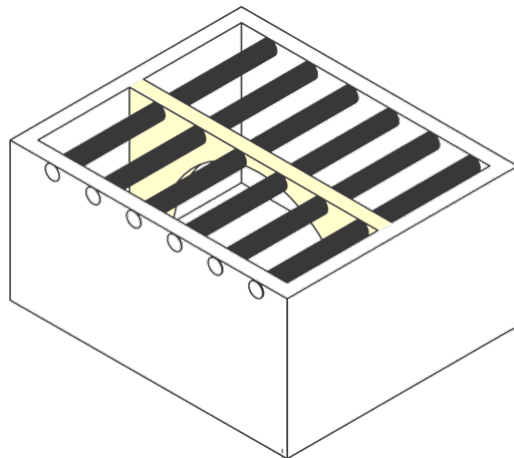
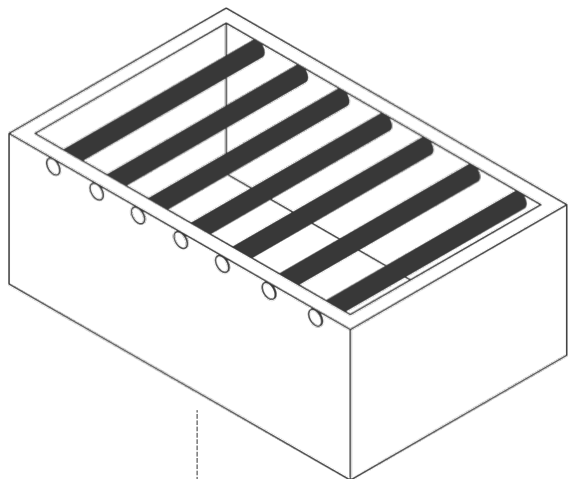

Δίκλινης οροφή με υποστύλωμα
στηριζόμενο στην νευκά (δίχωρο)

Στον Λυθροδόντα παρατηρείται ύπαρξη μόνο δίκλινων και μονοκλινών ορόφων λόγω του ημιορεινού χαρακτήρα του.
Στα μακρινάρια παρατηρείται η χρήση βολιτζιών εγκάρσια στο χώρο, λόγω του ότι δεν μπορούσαν να καλύψουν την μεγαλύτερη απόσταση. Τα δίχωρα δωμάτια χωρίζονται από καμάρες ή υποστύλωμα στηριζόμενο σε νεύκα, ώστε να μοιράσουν την απόσταση.
Οι οροφές των μονόχρωων δωματίων είναι με κλίση προς το δρόμο. Στα δίχωρα δωμάτια με καμάρα η οροφή είναι μονοκλινής με κλίση προς το δρόμο ενώ στα δίχωρα με νεύκα η οροφή είναι δίκλινης. Στην πρώτη περίπτωση επιτυγχάνεται η ώθηση των νερών προς το δρόμο, ενώ στην δεύτερη επιτυγχάνεται η ώθηση προς τον δρόμο αλλά και στην αυλή της οικίας.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ-ΕΙΔΗ ΣΤΕΓΑΣΗΣ

Τοποθετούνταν **βολιτζια** ή **μορίνες** εγκάρσια στο μακρινάρια ή τα δίχωρο αναλόγως. Μετά εγκάρσια σε αυτά τοποθετούνταν τα **καλάμια** ή τη **ψάθα**. Στη συνέχεια **έβαζαν** πηλό ανάμεικτο με **κλαδιά** και τέλος τα **κεραμίδια**

Τοποθετούνταν **καλάμια** και στη συνέχεια **κονίαμα με πηλό και κλαδιά** για σύνδεση με τα **κεραμίδια**

Σε κάποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούσαν **καλάμια** για πλήρωση.

Στα πιο πλούσια σπίτια χρησιμοποιούσαν **ψάθα** για πλήρωση.

Βολικότρυπες: τρύπες για τοποθέτηση βαλιτζιών

Από την εξωτερική όψη του τοίχου είναι ορατά τα **βολιτζια**, τα **μάρμαρα** και τα **κεραμίδια**.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ-ΥΛΙΚΑ:τοιχοποιίες- δάπεδα

Και στις δύο περιπτώσεις τοιχοποιίας που εντοπίστηκαν στο χωριό παρατηρείται ανάμιξη ακατέργαστων πετρωμάτων λόγω του ποταμού που υπήρχε στη περιοχή με αρκετά πυριγενή πετρώματα λόγω της ημιορεινής τοποθεσίας του χωριού. Επίσης γίνεται εναλλαγή μικρών και μεγάλων λίθων και χαλικιών με συνδετικό κονίαμα από λάσπη .

Ακανόνιστα πετρώματα ανάμικτα με στρογγυλεμένα και κομμάτια από κεραμίδα. Η μέθοδος αυτή παρουσιάζεται στα παλαιότερα σπιτία.

Ανάμιξη στρογγυλεμένων πυριγενών πετρωμάτων από ποταμό με άσπρα πετρώματα. Αυτή η μέθοδος δόμησης είναι πιο συνηθισμένη στα νεότερα σπιτία.

Επίχρισμα πέτρινων ή πλινθόκτιστων τοιχοποιιών με ασβέστη συνήθως στο εσωτερικό των σπιτιών.

Στους βοηθητικούς χώρους όπως οι στάβλοι ή οι αποθηκευτικοί χώροι για τα αγαθά της οικογένειας το δάπεδο αφηνόταν με χώμα.

Στους κύριους χώρους διαβίωσης της οικογένειας που ήταν τα μονόχωρα και τα δίχωρα τοποθετούσαν γύψινα μάρμαρα.

- Εξωτερικοί εξώστες
- Εσωτερικοί εξώστες

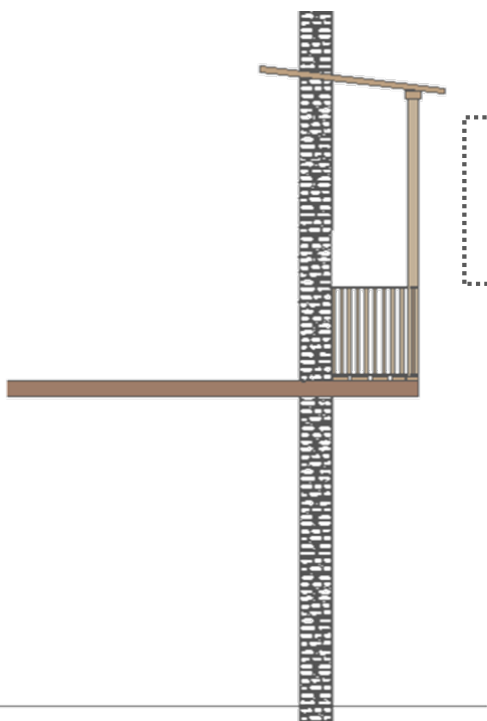
Στον Λυθροδόντα εντοπίστηκαν εσωτερικοί αλλά και εξωτερικοί εξώστες, σε μικρό ή μεγάλο μέγεθος με διαφορετικές κατασκευαστικές λεπτομέρειες. Σε όλες τις περιπτώσεις οι εξώστες έχουν σκέπαστρο με μονοκλινή στέγη αφού το χωριό βρίσκεται σε ημιορεινή περιοχή για προστασία από τις βροχές αλλά και τον ήλιο.

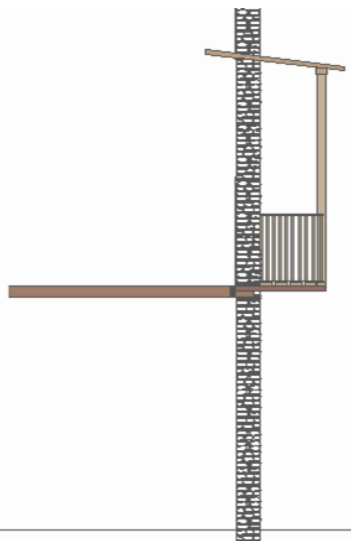

Εξωτερικοί εξώστες

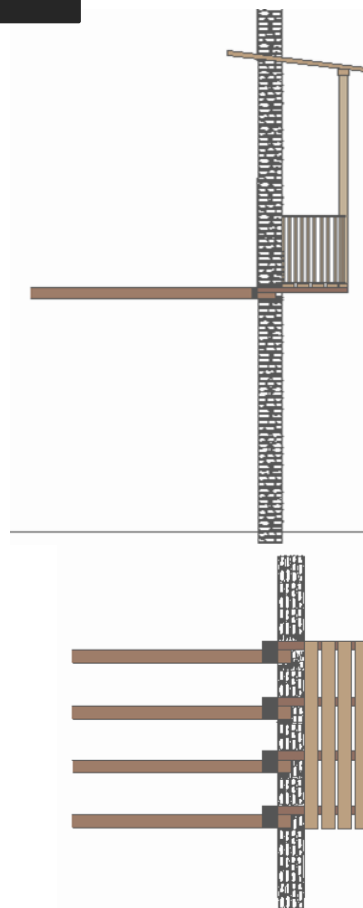
Εξώστες: οι μικρότεροι σε μέγεθος εξώστες στηρίζονται από τα βαλίτζα που στηρίζουν τον πρώτο ορόφο και τα οποία επεκτείνονται από την εξωτερική τοιχοποιία στο εξωτερικό δημιουργώντας το στήριγμα του πατώματος του εξώστη.

Εσωτερικοί εξώστες

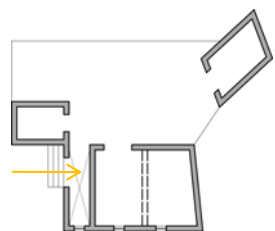
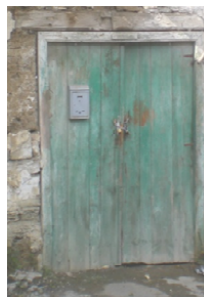
Εξώστες: οι πιο μεγάλοι σε μέγεθος εξώστες στηρίζονται από τα βολιτζια που επεκτείνονται από τις τοιχοποιίες αλλά λόγω του μεγέθους τους χρειάζονται περαιτέρω στήριξη. Για τον λόγο αυτό χρησιμοποιούσαν ένα επιπλέον ξύλινο στήριγμα διαγώνια προς τον τοίχο. Επίσης τοποθετούσαν και ένα ξύλο εγκάρσια προς τα εσωτερικά βολιτζια, ώστε να γίνεται η μεταφορά των δυνάμεων από τα βολιτζια στα διαγώνια ξύλα

Μια άλλη μέθοδος κατασκευής των εξωστών είναι η αποκοπή των βολιτζιών στο εσωτερικό της τοιχοποιίας και προσθήκη ξύλου μικρότερης διατομής. Το ξύλο αυτό δενόταν στο εσωτερικό μαζί με το βολιτζι για να είναι πιο σταθερό.

Στο πάτωμα όλων των εξωστών τοποθετούσαν ξύλινα σανίδια για πλήρωση πάνω από τα δομικά στοιχεία. Επίσης τοποθετούσαν περιμετρικά κάγκελα για ασφάλεια, ξύλινα ή σιδερένια ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των κατοίκων και την χρονολογία ανέγερσης του σπιτιού.

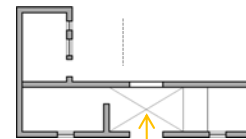
Εξωτερικές Θύρες

Απλές, ορθογώνιες, σανιδωτές θύρες με οριζόντιους ζυγούς.

Εξωτερικές Θύρες

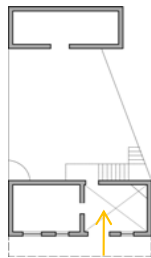
Οριζόντιες ή τοξωτές σανιδωτές θύρες με πλαίσια από πελεκητή πέτρα.

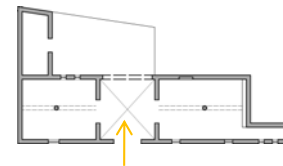
Εξωτερικές Θύρες

Παρατηρούνται αστικές επιδράσεις καθώς εντοπίζονται θυρώματα νεοκλασικού τύπου, όπως ορθογώνιες θύρες με πλαίσια από πελεκητές πέτρες και γλυπτές διακοσμήσεις, κεταπέδες, αλλά και σφυρήλατες σιδεριές στους φεγγίτες καθώς και στις ίδιες τις θύρες.

Υπάρχουν διάφοροι τύποι εξωτερικών θυρών, όπου με βάση αυτούς τους τύπους γίνεται δυνατή η κατανόηση της διαφορετικής περιόδου κατασκευής τους. Ακόμη με βάση το διάκοσμο και τα υλικά τους διαφαίνεται η οικονομική κατάσταση του ιδιοκτήτη.

Θύρες εσωτερικών χώρων.
Οριζόντιες και
σανιδωτές θύρες.

Θύρες βοηθητικών χώρων.
Οριζόντιες και
σανιδωτές θύρες

Στους εσωτερικούς χώρους παρατηρείται χρήση απλών σανιδωτών θυρών χωρίς κάποιο διάκοσμο. Επίσης ακόμη πιο λιτές ήταν οι πόρτες στους βοηθητικούς χώρους καθώς και στους στάβλους.

Μικρά ανοίγματα

Παρατηρούνται μικρά ανοίγματα σε βοηθητικούς χώρους, όπως για παράδειγμα στο σώσπιτον για φυσικό αερισμό και φωτισμό

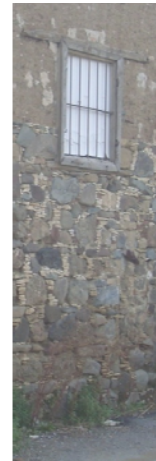
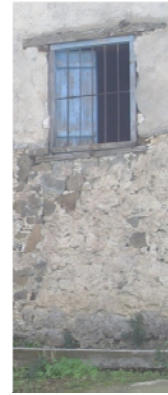
Παράθυρα

Υπάρχουν παράθυρα με περσίδες, μετά από τις αστικές επιδράσεις που δέχτηκε το χωριό, τα οποία επιτρέπουν τον φυσικό φωτισμό και αερισμό του δωματίου διασφαλίζοντας παράλληλα την ιδιωτικότητα των κατοίκων. Σε κάποιες περιπτώσεις τα φιλαράκια μπορούσαν να μετακινούνται ώστε να δίνουν την ευκαιρία στους κατοίκους να τα ανοιγοκλείνουν ανάλογα με τις ανάγκες τους.

Παράθυρα

Σανιδωτά με οριζόντιους ζυγούς

Παράθυρα

Εντοπίζονται σανιδωτά παράθυρα με σιδεριές σε ψηλό σημείο από το δρόμο για την διασφάλιση ασφάλειας και ιδιωτικότητας των κατοίκων, πιθανότατα κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Παράθυρα

Παρατηρούνται παράθυρα από γυαλί με ξύλινα πλαίσια. Η ιδιωτικότητα εξασφαλίζεται από τα σανιδωτά παράθυρα που ήταν ήδη τοποθετημένα στο εξωτερικό. Τα γυάλινα παράθυρα ήταν επηρεασμένα από την αστική αρχιτεκτονική.

Οι κάτοικοι χρησιμοποιούσαν σιδεριές στο εξωτερικό των γυαλιών για περισσότερη ασφάλεια αλλά και σανίδια για εξασφάλιση της ιδιωτικότητάς τους ζωής.

Εσοχές – Κουφώματα

Χρησίμευαν στο εσωτερικό των σπιτιών ως αποθηκευτικός χώρος

Παρμακωτά παράθυρα

Παρατηρούνται σε λιγοστά αρχοντικά σπίτια παράθυρα με περίτεχνες ξύλινες λεπτομέρειες και παρμάκια για ασφάλεια.

Ανάλογα με τις διάφορες κατασκευές των κουφωμάτων- παραθύρων διαφαίνεται η διαφορετική περίοδος κατασκευής τους καθώς κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας έχουμε ψηλά, μικρά ανοίγματα με σιδεριές. Η διακόσμηση με σιδεριές και περίτεχνες διακοσμήσεις παραπέμπει σε επιδράσεις από την αστική αρχιτεκτονική, και στο να γίνει αντιληπτή η οικονομική κατάσταση της οικογένειας ή αν στην οικογένεια υπήρχαν τεχνίτες.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ-ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΟΙΚΙΩΝ

Η αλλαγή μεταξύ οικιών διαφαίνεται από το υλικό που χρησιμοποιείτε στην πρόσοψη. Στη πρώτη περίπτωση το επίχρισμα των εξωτερικών τοιχοποιιών του σπιτιού δείχνει τη διαφοροποίηση των δύο ιδιοκτησιών. Στη δεύτερη περίπτωση οι δυο κατοικίες αποτελούνται από ξεχωριστούς τοίχους καθώς στην ένωσή τους είναι εμφανής η διαφορετική πέτρα. Στην τελευταία περίπτωση οι ιδιοκτησίες ξεχωρίζουν από το διαφορετικό κατασκευαστικό υλικό αλλά και το εξωτερικό επίχρισμα.

Στις περιπτώσεις αυτές η αλλαγή της ιδιοκτησίας διαφαίνεται μέσα από την ξεχωριστή τοιχοποιία στους επαπτόμενους τοίχους των οικοδομών. Αυτό είναι ορατό μόνο όταν οι τοίχοι καταρρέυσουν.

Η αλλαγή της ιδιοκτησίας σε μερικές περιπτώσεις διαφαίνεται από τη διαφορετική χρονολογία κατασκευής τους αλλά και τις διαφορετικές επιδράσεις.

Μέσα από την κατασκευαστική ανάλυση που έγινε για τις κατοικίες στο χωριό του Λυθροδόντα γίνεται αμέσως αντιληπτό ότι το συγκεκριμένο χωριό αποτελείται από κατοίκους οι οποίοι ανήκουν σε διάφορες κοινωνικές τάξεις. Αυτό διαφαινόταν αμέσως από τα κατασκευαστικά υλικά που χρησιμοποιούσαν στην εξωτερική τοιχοποιία της κατοικίας. Έτσι ξεκινώντας από τις εξώθυρες και τα παράθυρα, παρατηρείται ότι τα σπίτια με την περίτεχνη εξώθυρα και με τις πελεκητές πέτρες αλλά και τα παρμακωτά παράθυρα ήταν τα αρχοντικά του χωριού ενώ αντίθετα οι απλές ορθογώνιες σανιδωτές με οριζόντιους ζυγούς εξώθυρες και τα απλά σανιδωτά παράθυρα με οριζόντιους ζυγούς άνηκαν στα σπίτια της απλής κοινωνίας. Επίσης οι εξώστες έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην παρατήρηση αυτή καθώς οι εξώστες με θέα προς τον δρόμο παρουσιάζονται στα αρχοντικά σπίτια, τα οποία βρίσκονται κυρίως τοποθετημένα κοντά στο κέντρο του χωριού. Ακόμη κάποια κατασκευαστικά στοιχεία, όπως η στέγαση, οι τοιχοποιίες και τα δάπεδα υποδηλώνουν έμμεσα την οικονομική κατάσταση του χωριού. Οι οικονομικά άνετοι κάτοικοι χρησιμοποιούσαν ψάθα για την πλήρωση της οροφής ενώ οι υπόλοιποι καλάμια. Επίσης στα αρχοντικά σπίτια οι τοιχοποιίες ήταν εξολοκλήρου από πέτρα ενώ σε άλλες περιπτώσεις ξεκινούσαν με πέτρα και ολοκλήρωναν την τοιχοποιία με πλινθάρι. Και στις δύο όμως περιπτώσεις το εσωτερικό των τοίχων επιχριζόνταν με ασβέστη πιθανότατα για να κρατήσουν έξω την υγρασία, καθώς το χωριό είναι ημιορεινό. Επιπρόσθετα ένα άλλο κοινό στοιχείο που παρατηρείται στις κατοικίες ανεξαρτήτως οικονομικής κατάστασης είναι το γυψομάρμαρο στους κοινούς χώρους ενώ στους βοηθητικούς χώρους όπως στα σώσπιτα και τους στάβλους άφηναν το χρώμα.

Μια δεύτερη παρατήρηση που διαπιστώθηκε από την κατασκευαστική ανάλυση είναι πως στο χωριό υπήρχε μια τάση διαφύλαξης της ιδιωτικότητας αλλά και της ασφάλειας. Αυτό κυρίως διαφαιίνεται από τα παράθυρα τα οποία στο ισόγειο έχουν μικρότερο άνοιγμα σε σχέση με αυτά του δεύτερου ορόφου. Επίσης όταν τα παράθυρα ήταν γυάλινα χρησιμοποιούσαν σανίδια στο εξωτερικό ή και σιδεριές. Ακόμα παρατηρούνται μικρά σανιδωτά παράθυρα με σιδεριές, πιθανότατα κατασκευασμένα κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας στο νησί, όπου ήταν γνωστός ο φόβος για τους κατακτητές. Και οι αστικές επιδράσεις που δέχτηκε το χωριό του Λυθροδόντα γίνονται εμφανής από την κατασκευαστική ανάλυση. Οι επιδράσεις αυτές γίνονται αντιληπτές από τα θυρώματα νεοκλασικού τύπου, όπως ορθογώνιες θύρες με πλαίσια από πελεκητές πέτρες, γλυπτές διακοσμήσεις, καταπέδες και σφυριλατές σιδεριές στους φεγγίτες αλλά και στις ίδιες τις θύρες. Επιπρόσθετα παρατηρούνται παράθυρα με περσίδες όπως συναντούμε και στις πόλεις. Τέλος παρατηρήθηκε ότι οι παλαιότερες κατοικίες ήταν κτισμένες επί του δρόμου ενώ οι μεταγενέστερες άρχισαν να εμφανίζουν υποχωρήσεις στις προσόψεις, βασικό χαρακτηριστικό των αστικών προσόψεων.

Εν κατακλείδι, βλέπουμε ότι το χωριό του Λυθροδόντα είναι ένα χωριό με σταδιακή εξέλιξη στο χρόνο αφού αρχικά υπήρχε μια εντελώς αγροτική δόμηση και με την πάροδο του χρόνου άρχισαν να εμφανίζονται οι επιδράσεις από το αστικό περιβάλλον. Τις επιδράσεις αυτές τις 'μετέφεραν' οι άρχοντες του χωριού στην κατασκευαστική δομή των κατοικιών τους. Επίσης, παρατηρήθηκε μια εσωστρέφεια στις κατοικίες, όπου σε κάποιες χρονικές περιόδους, όπως της τουρκοκρατίας, το φαινόμενο γινόταν εντονότερο.